

današnji Vendski rod, v katerim se sami prepriča mo, da smo Slavjani.

Ponosen, da je naš rod tako zdavnej v zgodbah poznan, končam ta list in Te Vend Venda ali Slovenec Slovenca pozdravim. Ostani z Bogam!

Tvoj stari prijatelj Benkov Tone.

Ne kradi!

Zgodilo se je, de je nekdo ni davnej v Ljubljani zbirko pesem v več polah iz nekiga slovenskiga časnika izdal, brez de bi bil kdo, razun ko je natis bukvic že dopolnjen bil, ali vrednika in založnika tistiga časnika, ali pa zadetiga pesnika prašal. Izdatelj misli, de kar se v časnikih piše, je vse popolna občna lastina, za katero rabo si bodi. Ako je to res, slovenskimu pisatelju ali založniku ali vredniku ne ostane družiga kakor prazno delo in stroški — in k poboljšku še imé, de je neumin, ali de se rad skazuje.

Za razno lastino so „Novice“ že postave oznanile; naj prinesó še tisto, ktera tudi njih in njih dopisatelje zadeva, namreč postavo ali patent za stran varstva pismenske ali literarne lastine zoper napravno izdajo in ponatis, od 19. kozoperska 1846. Njen obsežik je v kratkim ta:

I. Od pravic pisateljev za stran njih izdelkov.

§. 1. Pismenski ali literarni izdelki so lastina pisatelja; dalje ako niso posebne pogodbe nasprot, se pisatelju enako jemlje naročitelj, izdatelj in založnik taciga izdelka.

§. 2. Pisatelj ima pred vsimi drugimi pravico s svojim izdelkam po svoji volji storiti in ga razglasiti; svojo pravico pa zamore celo ali delama drugim prepuštiti.

§. 3. Vsako brez dovoljenja pisatelja ali njegoviga pravniga naslednika po mehaniški poti storjeno pomnoženje pismenskiga ali literarniga izdelka, ktero je s postavnimi pogoji razglašeno bilo, je kakor ponatis (Nachdruck) spoznano.

§. 4. Ponatisu enako se šteje natis rokopisov, ali svetih, podučnih in zabavnih govorov brez dovoljenja početnika ali njegoviga pravniga naslednika, tudi izlečki iz del družiga pisatelja posebej izdani.

§. 5. Za ponatis pa se ne šteje, je tedaj dopušeno:

- a) Napeljanje posamskih mest iz izdanih del;
- b) jemanje posamesnih, iz večjiga dela, časnika ali občasniga dela vzetih sestavkov, pesem itd. vnovno posebno pretresovavno in pismensko-zgodovinsko delo, ali v zbirko izlečkov iz del več pisateljev za cerkveno in šolsko rabo, ali v časnike in občasne liste; samo de se prvi vir po iménu na znanje da, in pa de izjet sestavik ne preseže ene pole zadetih bukev, in pri časnikih dveh pol celiga tečaja; politiški časniki niso na družiga navezani; razun de vir sestavka na znanje dajo; dalje
- c) še pretolmačenje v drugi jezik, ako izvorni pisatelj pravice pretolmačenja ni očitno sebi prihranil.

§. 6. Pri muzikalnih sestavkih se tudi natis rokopisov ali že izdanih del brez dovoljenja skladatelja, ali pravniga naslednika kakor ponatis šteje; dopušeno je le jemanje posamskih sestavkov v občasne dela, ali predelovanje na drugo podobo.

§. 7. Pesmiške besede, ktere gredo k muzikalnimu delu, se smejo s tem vred natisniti, ako ni kaka pogodba na poti; za natis pesem samih brez muzike je potreba dovoljenja pesnika.

(Ostali paragrafi 8—12 še govore od izpeljevanja muzikalnih del, ali ponarejanja podobšin).

(Konec sledí.)

Novičar iz slovenskih krajev.

Iz Štajarskiga. Za okrožniga zdravniškiga svetovavca v Gradcu je izvoljen dr. Juli žl. Vest (dose-daj v Novim mestu na Krajskim), — v Bruku dr. A. Verle, — v Marburgu dr. Dolar; za kantonske zdravnike na Štajarskim so izvoljeni: dr. Kiker, dr. Česnik, dr. žl. Stur, dr. Pilc, dr. Adler, dr. vitez Haydeg, dr. Jenko, dr. Macher, dr. žl. Mezler, dr. Fridrich, dr. vitez Scherer, dr. Steiner, dr. Kočevvar, dr. Waltner, dr. Dettelbach, dr. Senior, dr. Gubatta, dr. Streinz, dr. Tengler.

✦ *Iz Senožec.* (Konec.) V Snožeški šoli imamo 3 učenike, in blizo 150 otrok hodi v šolo; uči se le v domačim slovenskim jeziku; učeniki se plačajo iz zaloge, ki se je iz davka napravila, ki ga morajo vzniki od dil plačati, ktere v Snožeče pripeljejo; plačilo učenikov je pa sila majhno, in želimo, da bi ga sre-nja primerno pomnožila, kar bi se zavolj velikih dohodkov, ki jih ima, lahko zgodilo.

Kupčija z dilami in drugim lesam je tukej tako velika, de pride vsak petik v tednu čez 10000 goldinarjev v kupčijo, in število dil, ktere vzniki samo v Snožečah odložijo, bo vsaki lahko prevdaril, če vé, de g. Janez Dejak samo za davk od dil (vsaki mora od 50 dil, ki jih v Snožečah odloži, 6 kr. davka plačati), kteriga v najemu ima, 2000 gold. na leto plača. Med kupci, ki se s to kupčijo pečajo, je v Snožečah g. Jožef Suša, od kteriga so „Novice“ že govorile, nar imenitniši. Bog mu daj srečo! saj jo zasluži. Pri-dejo tudi kupci iz mnogih krajev, posebno iz Sežanske okolice o pétkih na somenj, in zvé se od njih marsiktera novica. Ni davno tega, ko mi je neki kupec iz te okolice tudi pravil, da sostavek, ki smo ga v 26. listu Novic brali, ondašnjim vradnikam ni clo nič po volji bil, nasproti pa je prebivavce Sežanske okolice močno razveselil, ker je pošteno pravico govoril. Gospoda bi bila nek rada zvedila: kdo de je imenovani sostavek spisal — ali na temu ni nič ležeče, kdo piše, če je le pisanje resnično. To je pa bilo od konca do kraja.

Ozrimo se še na eno imenitnost Snožeškiga terga, namreč na stari grad. — Pod starim gradom je gojz-dik z imenam Preska, ostanek nekdanjih gojzdov. Po poti skozi gojzdik se pride k razvalini stariga grada, ki je bil nek-daj grofa Frangepani-ta. Na verhu, kjer je podertina, se vidi delječ krog in krog; vidi se sivi Nanos, gola glava sv. Urbana in Gaberka in kamnitni Kras; vidi se Snožeška Loza in Berda, Jamški gojzd in jadransko morje, čez ktero je že marsktero drevo plavalo, ki je bilo v teh gojzdih posekano. Milo se nam zdi, če pomislimo, de so na sedaj golih višavah nek-daj gojzde bili, — oko nam pa solzi, če vidimo sedanje gojzde, ki bodo ob kratkim pušave! Gledaje na podnožje hriba zagledamo grad kneza Porcijata, v katerim naš Miroslav s svojo družino prebiva; v misel nam pridejo njegovi mili glasi za stran gojzdov, in serčno želimo, de bi vlada njegov dober nasvèt berž ko berž izpeljala! —

⊙ *Iz Razdertiga.* Od naših Senožeskkih sosedov smo zvedili, da so se 28. dan julija na gori svetiga Urbana prav dobro imeli. Popoldne so nar žlahtnejši Senožecani na goro jahali in za njimi je šla množica ponižnih in pobožnih prebivavcov senožeskiga terga, za ktero je majhna zlo pokvečena in ogarana muža (oslica) na lojternici potrebno jed in pijačo peljala. Pridši na verh so zagledali prelepi svet, namreč: Celo krajsko in premorsko deželo, sivo tamo Snežnika, gošavo Učke (monte maggiore), skalo Klek, jadransko morje do vtoka Soče, laško-tirolske planine, goriške višave, triglavniga vladarja krajskih hribov,

blede pečine Nanosa, grad bele Ljubljane, sredja deže Slovincov, in Kuma, očeta dolenskih gorá. Lep je bil ta pogled, pa še lepši pogled neizmerniga neba, na katerim je sonce, kralj mnogih svetov, bliščelo.

Kakor nekteri človeček s svojim slabim in lažnjivim govorjenjem lepe lastnosti bližnjiga vtamni, ravno tako se je danes s soncam godilo.

Mešček, majhna stvarica proti mogočnim soncu, ga je vtamnel; vtopila se je zemlja v tamnočen mrak, támta pa je kmalo minula, in še lepši ko poprej so bliščeli žarki svitliga sonca, v valovih jadranskiga morja.

Gora svetiga Urbana je okolj 4000 čevljev čez morje visoka. Gorkomer (termometer), ki so ga popotniki na palčico obesili, je kazal in sicer na soncu:

Ob treh	+ 23°
„ „ in 30 minutah	23 ^{1/2} °
Ob štirih	24°
„ „ in 30 minutah	15°
„ „ in 45 „	12°
„ „ in 50 „	11°
Ob petih	15°

Veter je med mraknenjem sonca iz južnih, južno-zahodnih in zahodnih, po prenehanju mraknenja pa iz severno-izhodnih krajev pihal; oblaki, ki so samo Triglava pokrili, so tudi sonce zakrivali; zrak je bil rumenkast; konji in pesi, ki so jih romarji na hribu imeli, se niso za mraknenje clo nič zmenili, le ptiči so se v germovje skrivali.

Kakor prazno klasovje votle glavice proti nebu vzdiguje, ravno tako se vzdigujejo nektere mogočne glave, misleči, de so drugi ljudje le smet in plevél. Bog daj! da bi bili taki in enaki po pogledu mraknenja sonca premislili, de so še manj kot prah, in de so kmetje in tudi drugi ljudje, če ravno niso njih stanu, vunder njim enaki; pa ne dvonožne neumne živali.

Nazaj gredé so nek bili popotniki prav židane volje. Vlegli so se v senco germička, prepevali so iz „slovenske gerlice“ sploh vse pesmi in ohladili so se z dobrim ólam gospoda Dejaka.

Na imenvani gori, kjer Senožecani več 1000 centov sená v letu nakosijo, je bilo mnogo koscov; eden med njimi se pridruži veselím pevcam in pokaže tožbo v slovenskim jeziku pisano rekoč: „To tožbo sim danes dobil in prav me veselí, da je pisana v jeziku, ki ga razumem“. Pa kdo jo je spisal? Pravili so, da Senožeski kupec Anton Gaspari, rojen Furlan. Prav lepo je to, da se ptujic po deželi obrača, v kateri prebiva, in želimo, da bi bravcam Novic že prav dobro znana Sežanska uradnika tega rojaka posnemala!

Na gori, ki se tudi Uremšica imenuje, so popotniki prav veliko enciana vidili, dobro znaniga zdravila za konje.

Korenina tega zeliša je močno grenka, naše besede so bile za nektere gotovo še bolj grenke, pa nadjamo se, da jih bodo ozdravile; če pa ne, naj jim Bog pomaga!

Iz Moravske fare. L. V saboto na sv. Ane dan zvečer kmalo po 11. uri se je začela pri nas strašna navihata, tako, da stari ljudje take ne pomnijo; med bliskam in treskam je jela toča, orehove debelosti, s strašnim viharjem suti, tako da je o 5 minutah v nekterih vaseh po hribih še vso sternino, po ravnim pa le jarino skorej čisto potolkla. V eni sami soseski je več ko 30 strešij in kozolcov s žitám naloženih poderlo, tako da nekteri na vsim svojim pohištvu ne ene strehe nimajo. Sadniga drevja je brez števila polomilo, ostalim pa vse sadje pokončalo; enimu samimu kmetu je več ko 300 smerek, med katerim jih je veliko po 2 čevlja debelih, polomilo. — Ubogi ljudje zdihujejo in

pomoči prosijo, pa Bog naj se jih usmili, in jim drugej poverne veliko zgubo!

Iz Radoljske okolice. —p— Pri nas je, kar naš domač jezik v vradnicah vtiče, kakor da bi na terdim Nemškim bili. Pa kaj bomo le pri cesarskih gosp. uradnikih tega pogreška iskali, — saj še večí del naših županov nič v našim jeziku ne dopisuje, ampak, če kdo še tako slabo čéčka, se šopiri po ptuje v čisto domačih vsakdanjih rečéh. Čmu so domovinski listi (domovnice) tudi v slovenskim jeziku osnovani, še dosihmal nikakor nismo mogli vganiti, ker vsi, kar smo jih mi še vidili, so na nemški strani pisani. Če slovenska osnova domovinskih listov ni za slovenske kraje in za slovenske rojake napravljena, povejte nam, za kogá nek stoji na listu natisnjena? Pa bo morebiti kdo rekel: „jez ne znam po slovensko pisati.“ Temu rečemo: „pa se nauči, če hočeš župan biti, kteriga dolžnost je, da se po domače s svojimi srenjčani obnaša.“ Kdor vé, kako težavno je kmetu pisma okoli nositi, da mu jih kdo razlaga, in da si še vselej ne more natanjčniga tolmačenja svest biti, bo spoznal, da to terjanje ni národna sanjarija, ampak živa potreba ljudstva. Kdor na kmetih žíví, se lahko vsaki dan tega prepriča, in le za pravično reč povzdignemo svoj glas.

Iz Vipavske doline 1. augusta 1851. U mnogih časopisih se bere, de viharji in hude vremena letos po austrijskim cesarstvu veliko škodo delajo. Tudi pri nas je bilo ponoči od 27. na 28. dan p. m. hudo vreme. Bliskalo se je in treskalo kakor de bi imel sodni dan biti. Tudi toča je naletovala, in je po nekterih krajih na poljskih plodih veliko škodo naredila; zadela je vasi: Duple, Col, Merzli log, Černi verh, Idrijski log, Zadlog, Predgrize, Godovč in Hotedersico; nar hujši je v Zadlogu razsajala, in je, kakor se sliši, žita tako potolkla, de jih posestniki kosijo. Vipavski dolini je dozdej, hvala Bogu! zanesla. Polja nam tedaj bogato letino obetajo, posebno vinska terta in turšica lepo stojite in nam obilni plod obetate. Sadja je pa letos malo. — S serčnim veseljem *) boste tudi gotovo to novico sprejeli, da naš dosluženi slavni g. fajmošter Vertove, ki že delj časa bolehuje; se veliko boljši počuti in sicer tako, de imamo terdno upanje, de bo svoje zdravje sopet popolnamá nazaj dobil — v nepopisljivo veselje in prid naši domovini!

Iz Ljubljane. Preteklo sredo je bil sklép Ljubljanskih gimnazialnih šol s zahvalno sv. mašo v stolni cerkvi in z delitvijo šolskih daril nar pridnišim učencam, ktere so po predgovoru gimn. vodja, g. dr. Jarca iz rok g. deželnega poglavarja grofa Chorinskiga prejeli, ki je to primerno priložnost izvolil učencu Jerebu iz Vodice, ki je pretekli mesec nekiga fanta z nevarnostjo lastniga življenja iz velike Ljubljance smerti otél, darilo za otétbo v gotovih 25 gold. podeliti. — Očitne izpraševanja učencov podkovijske in živinozdravniške šole v Ljubljani bojo 11., 12., 13. in 14. dan tega mesca od 9. do 12. ure dopoldne in od 3. do 6. popoldne; prijatli teh vednost so povabljeni poslušat priti. — V dohtarskih zdravniških rečéh za krajnsko deželo je ministerstvo notrajnih opráv 26. p. m. sledeče sklenilo: dr. žl. Nagy je za višjiga zdravniškiga svetovavca izvoljen; dr. Vesel pride za kantonskiga zdravnika v Ljubljano, v Kamnik pride dr. Bakes (iz Istrie); v Krajnju ostane dr. Napret, v Radoljci dr. Zoff; v Postojno pride dr. Potočnik, v Vipavi ostane dr. Müller; v Novomesto pride dr. Papež, v Trebne pride dr. Edeskuty (iz Metlike); v Kočevju ostane dr.

*) Gotovo predraga novica!

dr. Česnik, v Černomlji pride dr. Bešek (iz Krajnaja); — za ude stanovitniga zdravniškiga svetovavstva pri deželni poglavarstvu so izvoljeni: dr. Melcer, dr. Čuber, dr. Natan, dr. Bleiweis in pa apotekar Prettner. — Za notárja za okrajno sodništvo v Zalogu s sedežem v Moravčah je izvoljen g. Juri Račić, posestnik St. Helenskiga grada, kterimu je začasno odkazana notariatna okolica Bérdo pri Podpeči, — g. France Mertlič, administrator Blejskiga grada, pa za notárja Radoljske okrajne s sedežem v Radoljci z odkazom sodniškiga okraja Krajnske gore. Obá sta s zavezo izvoljena, da imata na mestu okrajniga sodništva, če je mogoče, vsak teden enkrat, naj manj pa vsak mesec enkrat opravični dan na lastne stroške odločiti. — Preteklo saboto je Ljubljanski mestni zbor izvolil odbornike, ki naj pregledajo in pretresejo od magistrata popisani denarni stan dohodkov in izdaj mestne županije za prihodnje leto 1852; potem še le se bo ta reč posvetovala v občnim zboru. Po magistratnim odkazu so stroški ali izdajki za potrebne naprave prihodnjiga leta na 75,996 gold. prerajtani, dohodki pa znesó le 66,215 gold. Če lih se bojo dali stroški pomanjšati, se bojo stroški vunder le teško z dohodki poravnali, ki jih ima sedaj mestna županija, ki je veliko poprejšnih dohodkov zgubila; zgubila je namreč po gruntni odvezi letniga laudemia okoli 2500 gold., na vpisnini v gruntne bukve čez 2000 gold., na procentih za pobiranje davkov 1338 gold., in tako več družiga, v vsim skupej na leto okoli 6500 gold. Poverh vsiga tega ima pa še novih stroškov dovelj, čeravno se je pri letnim plačilu magistratnih vradnikov in služabnikov čez 1000 gold. prihranilo. Če se bo še tako varčno ravnalo, se bojo vunder mogle nektere reči zboljšati in popraviti, ki jih mesto terja. Bog daj! da bi zamogli le s tem shajati, ker bo pasji davek vergel, in da bi treba ne bilo, noviga davka nakladati, kakor v Celjovcu in v Berni, kar poverh pasjiga davka še pride od vsaciga davkniga goldinarja 8 kraje. mestniga naklada plačati. — Slovensko društvo v Ljubljani ima za natis pripravljeno: „Kratek zemljopis s pogledom na stare in nove čase sveta; spisal P. Hicinger, — in pa „Zgodovino slovenskiga naroda“, spisal Janez Terdina. — Pervo letašnje grozdje smo dobili iz Vipave v Ljubljano 4. dan veliciga serpana.

Kratkočasnica.

O Esopovih časih — pravijo — je tudi žival govorila. Čeravno to morebiti res ni bilo, toliko je vunder gotovo, da imamo cele bukve tacih pogovorov. H tem pogovorom se priliči tudi tale, ki sta ga pretekli teden 2 psa za nekim voglam v Ljubljani o pasjim davku imela.

Suttel (vès pobit žalosti): Danes zadnjo kost glogjem; jutro me bo dal gospodar konjedercu.

Špicel (se začudi): E — kaj res? Tvoj premožen gospodar ne more te majčknosti za te plačati? Pol krajcarja na dan!!

Suttel: Plačal bi lahko, tode noče; on je eden tih demokratov, in hoče s tem, da se zoper pasji davk ustavlja, svoj demokratizem svetu pokazati. To imenujejo, kakor sim slišal, politikarji „Demonstration“.

Špicel: Lej! tudi mene taka čaka, tode moj go-

spodar je eden tako imenovanih „dobromislečih“, to je, tistih, ki pod hlimbo občniga prida le za svojo mavho dobro mislijo; on noče za me davka plačati, ker pravi, da raji 30 goldinarjev zapije, kakor da bi za-me 1 groš plačal.

Suttel: Da tudi tebe „Špicel“! nemila osoda sedanji čas zadene, tega bi ne bil nikdar mislil.

Špicel: Oh! sedaj saj vémo, koliko smo vredni!

Obá žalostna rep med noge pobesita in se ločita v milih mislih: Tako svet plačuje! — Med tem pelje nek fantič fineteljna memo nju h konjedercu, ki vès vesel skaklja, da bo saj enkrat lakote rešen, ki jo je pri babéli terpel, ker od tistih 2 grošev, ki ju je iz ubožnice dobivala, še sama ni imela kaj jesti.

Novičar iz mnogih krajev.

Cena soli ima po nar višjim sklepu v sledečih prodajavnicah od 15. tega mesca tale biti: V Gmundnu (v zgornji Austrii) se prodaja cent po 6 fl. 10 kr., v sodcih po 6 fl. 30 kr.; v Velički in Bohni (v Galiciji) je nar nižji sorte cent po 5 fl., nar višji pa po 6 fl. 10 kr.; v Terstu velja cent morske soli (bele) nezabite 6 fl. Cena pri družih prodajavnicah ostane za zdaj še pri starim. Kar zadene ceno soli na Ogerskim, Horvaškim i. t. d. se bo posebno razglasilo. — Polovica prostakov (gemajnarjev) in polovici korporalov in feldvebeljnev brambovcov, ki že 12 let služijo, se ima berž posloviti; druga polovica korporalov in feldvebeljnev pa bo dobila slovo, kadar novi njih mesto nastopijo. — Cesar so imeli svojo pot v Galicijo 3. t. m. nastopiti. Minister knez Schwarzenberg se je že 2. t. m. na pot podal. — Stari krajcarji bojo vsi v nove prelit. — Po dokazu Dunajskiga vradniga lista je bilo mesca junia za 260 milionov 196544 fl. deržavniga popirnatiga večjiga denarja med ljudmi, popirnatiga drobiža (po 6 in 10 kr.) pa za 16 milionov 131106 fl. — Banka je imela konec julia za 32 milionov 961,477 gold. gotovine v kasi, tedaj 160,000 gold. več, kakor mesca junia; banknotov je bilo za 238 mil. 104,437 gold. med ljudstvom, tedaj za 2 mil. 600,000 manj kakor mesca junia. — Cesar so zagotovili Ogerski kmetijski družbi za 5 let poredama po 2000 gold. za povzdigo vinoreje na Ogerskim. — V Bosnii je spet goveja kuga hujši. — V Lvovu (Lemberg) je veliko steklih psov. — Na Laškim se zmirej več od moritev sliši. — Iz Rima je spodila vlada poslednji čas čez 2000 nemirnih ljudi. Zapovednik Francoske armade, ki je še zmira v Rimu, se je Rimcam zlo zameril, ker je ukazal vso zalogo smodnika in topove v ondašnji angeljski grad prepeljati. — Deržavni zbor v Parizu je sklenil do 4. novembra počivati; potem bo vzel vdrugič predlog za prenarodbo ustave v posvetovanje, ktera je bila o pervim posvetovanji zaveržena; čez 3 mesce pride ta reč po postavi v tretje in poslednje posvetovanje, in potem bo še le konec te homatije, ktera ne da svetu pokoja. — V Londonsko razstavo je prišlo blago iz 743 krajev našiga cesarstva, namreč iz Českiga iz 83, iz Ogerskiga iz 31, iz zgornje in spodnje Austrie iz 41, iz Štajarskiga iz 15, iz Tiroljskiga iz 14, iz Koroškiga iz 12, iz Lombarškiga iz 11, iz Marskiga iz 11, iz Krajnskiga iz 5, iz Galicije iz 4, iz Sedmograškiga iz 3 krajev; iz Horvaškiga, Dalmatinskiga, Solnograškiga in iz Tersta, povsod le iz 1 kraja. Zgornjo-Austriansko lanéno olje je zu nar boljši olje cele Evrope spoznano.